

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8	Kor
Félévre	4	
Negyedévre	2	

Hirdetések díjszabás szerint.

A katolikus életről.*

Lélekemelő látvány volt tagadhatatlan, mikor egy sereg férfi Máriadalokat zengve vonult Budapest útjain végig, a tavaszi szellőtől lobogtatott zászlók alatt, hogy a nagy város zsiabongó lármájából magukat kiszakítva, kis időre az egészséges élettől duzzadó természet ölen hódoljanak a természetfölötti élet királynőjének, kinek úgy látszik, nemcsak földi életében volt kedves tartózkodási helye a virágos földeli csöndes názáreti magány, hanem azóta is számtalanszor-e tiszta, egyszerű élet zajtalan magányában nyilatkozott meg a segítségére, vigaszra, jótanácsra szoruló emberiségnek. Az volt mindig kedves otthona, a mező, az erdő, a virág, az őszintén érző s beszélő egészséges természet. Jeruzsálemnek, Rómának, Párisnak, Budapestnek mesterkélt, ideges, ceremóniás nagyhangú világa az ő fényével s gazdságával nem vonzza őt, az egészséges életnek Anyját. Nagyon józan s helyes tehát a nagy város férfaitól, hogy ott keresik őt fel, hol szívesen tartózkodik s hol aranyánál, pompánál értékesebb adományainak tárházából ki-kí annyit vehet, amennyit tud s akar: az egészséges élet kegyelmének kincseitől.

A pusztuló, enerválódó emberiség vergődésében a Mária-kultusznak még igen nagy

*) A „M. Á.” 124. számából vettük át e szép, általános érdekű cikket.

hivatása van; s mert az enerválással szoros kapcsolatban van a bűn ragályos terjedése, a Mária-kultusznak, mely mint minden természetfölötti kegyelmi tény, szoros kapcsolatban van a természettel s annak jelenségeivel, egyszerre nagy hivatása van testi s lelki életünk bajainak orvoslásában. Az a nagy Krisztus Jézus, mint közönséges ember is, egy nem kisebb anyának lehetett csak gyermeke, ha igaz, hogy a gyümölcs nemességével a termőfa nemességére lehet következtetni. Pedig ez minden tekintetben igaz kell, hogy legyen. S Jézus Krisztus valóban nagy volt, tekintet nélkül isteni természetére, mint közönséges ember is csontból, velőből, húsból, idegből álló ember. Ép, egészséges, ki ez egészséges testben lakó egészséges lelkével küzdött meg a sikertelenség, a lenézés, gúny, a mindenféle rettenetes kínok rohamaival, míg csak be nem „teljesedett”: Consummatum est. E szavak az egészséges férfilelek s jellem szavai is voltak, nemcsak az Istené, sőt az istenség e percekben teljesen visszavonult, hogy az emberfiának győzelme annál kétségtelenebb legyen. Az első ember teljes diadala, egész élete a consummatum est.

Mondom, ilyen fiúnak anyja is csak ilyen lehetett. S nekünk szegény embereknek, akik szintén viseljük az élet nagy bajait testünkben, lelkünkben, kik az egészségtelen világ ragályos betegségei ellen kell, hogy küzdjünk,

védekezzünk, s egy egészséges világot kell, hogy teremtsünk magunkban s esetleg másokban: nekünk, mint gyermekeink, Jézus Krisztus alteregóinak is, győzünk kell, s akár keresztben, akár a munkában, akár hatalomban, akár szagény ismeretlenségben, künn vagy benn, csak egy végünk lehet, kell, hogy legyen: egy egészséges, befejezett, teljes élet visszhangja legyen. Consummatum est. Nem finita la comedia, hanem consummatum est, be van fejezve. A mű teljes, egész.

De vigyázzunk, meg ne zavartassunk látásunkban. Jézus Krisztus alteregói nincsenek mind ott ama derék férfiak közt, kik énekel, zászlóval vonulnak ki a kegyelem erő-forrásaihoz. S ha örvendetes s megbecsülendő, nő számban és erőben e zászló serege s a kórus mind imponzánsabb s hatalmasabb lesz erejében, ne feledjük, hogy a pacsirta is „égbe fujja énekét” ha maga van is, a fülemüle csatogása is kellemes lehet az Égnek s földnek egyaránt, a magános bokorban, a rigónak lütyte, a fűrj pitypalatya, mind más s más: ég, föld-séges hangzavar együttvéve, de mely nem kellemetlen sem fönn, sem lenn.

Nem tartjuk részünkről szükségesnek, hogy a mi egyházunkhoz való tartozandóságunk, s együttérzésünk okvetlenül ebben a formában nyerjen kifejezést mindenki részéről, s még kevésbé, hogy nyilvános életünk s működésünknek közvetlenül motívuma, rugója legyen

TÁRCA.

A világ teremtése.

Irta: Róka József.

(Folyt. és vége.)

A harmadik képen azt látta Mózes, hogyan gyűlnek össze a vizek és előtűnik a száraz föld. „És terme a föld maghozó fűvet és gyümölcsöt termő fákat fajaik szerint.” Ezt úgy kell érteni a valóságban, hogy a föld kérge lassankint megszilárdult, a hosszú századok alatt képződött illetve levedőtt vizek levonultak a mélységbe s megalkoták a tengert és szárazon hagyták a föld emelkedettebb részeit, a hegyeket és völgyeket. A száraz földön azután megjelent az ásvány- és a növényvilág is. A föld zöldelni kezdett és rengeteg erdők borították felületét. Száz láb magas mohák, méternyi átmérővel bíró páfrányok, a mai tölgyek magasságával vetekedő fűvek támadtak. De ezek az akkori növények mind lazák és színtelenek!

De következnek a negyedik kép: „Parancsolá Isten: legyenek világítók az ég boltozatán, hogy elválassák a nappalt az éjtől.” Az a ropant göztömög ugyanis, mely eddig a földgöm-

böt mérhetetlen vastagságban körül vette, teljesen elzárta tőle a napot. De amint a föld kérgének kibülése folytán a gözkör nagy része lecsapódik: előragyog a nap, feltűnnek a hold és a csillagok. Az azelőtti csaknem egyenlő általános homály nappalra és éjjelre válik. Az eddig árnyékban élt növényzet megújul, színeket nyer és megerősödik.

Most már azután a szervi élet magasabb foka, az érzéki élet is lehetővé válik. A teremtésben tehát új elem lép fel. Az érzéki élet alsóbb foka, a tojások által szaporodó állatok hosszú sorozata megjelent. Vagyis az ötödik kép szerint megteremté Isten a nagy vízi szörnyeket s minden eszű-mászó élő állatot, melyekről hemzseg a víz. Megteremté a szárnyas madarakat is fajaik szerint. Valóban amint a vizek és a levegő anyjára lehültek, hogy bennük a szerves élet feltételei már jelen voltak, rögtön benépesültek. A lében madarak röpködtek; arizben halak uszkáltak és hullók fürödtek.

De a magasabb szervezet csak akkor léphetett fel, mikor a föld kérgét már dús növényzet borította. Tehát a hatodik képen az erdők, a hegyeken és a völgyben benépesednek. Megjelent a mammut, a mastodon, az orrszarvú, a viziló; megjelentek a borzasztó nagyságú emlős állatok.

Vége mit lát Mózes a hatodik kép végén? A hatalmas Isten szava hangzik: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.” És megalkotá Isten az embert a föld anyagából, amint azt a vegytan is bizonyítja. De orcájára lehélé az élet lehelletét és így lőn az ember élő lényre.

Ime mily titokszerűség és mily bámulatos összhang, mely a biblia és a mai modern tudomány közt létezik. Eppen azért, mint minden igazságot, sokan ostromolták a szentírás ez első lapját és azt a természettudománnyal ellenkezésbe keverni iparkodtak. Csak egy példát hozok fel; mert ehhez hasonló erőszakolt a többi támadás is. Strauss Dávid a modern osztronómia felfogásával ellenkezőnek találja azt, hogy Mózes szerint a föld a nap előtt lett teremtve; holott a már ismertett modern elmélet szerint a föld a nap tömegéből vált le; tehát a nappal, mint központi égi testnek, előbb kellett teremtvé lennie.

Félreértés az egész!

Először is Mózesnek vallási céljánál fogva nem lehetett másról, mint az ember lakóhelyéről, a föld teremtéséről beszélnie s ha említi is a napot, holdat s csillagokat, azt csak anynyiban tette, amennyiben ezek a közönséges

a hovatartozás s együztérés, nem szükséges nyilvános életünk s működésünk szimbólumul az a zászló, mely ama sereg élén lengett; nem kell minden dolgunkat katolikus-ságunkkal kihegyezni. Valami üzlet, iparvállalat, egyesülés, társadalmi mozgalom, politika lehet igen jó kereszténykatolikus, valamely iskola, bármilyen fokú, valami nyilvános épület rendeltetései mindig lehetnek kifogástalanul ker. katolikusok, ha nem is viszik elükön a keresztet, vagy Mária-lobogót. A katolikus életet centralizálni kell, nyilvánosan a templomban s privátim a családba. — Ha e két gyújtópont egészséges s erős, megvan tőle minden, mi tehető s teendő, a többi magától jó, mint a helyes összedás után a hiánytalan összeg.

Ez a két pont az, melyeket, bárhogy alakuljanak is ma vagy idővel a közviszonyok hazánkban, semmiféle hatalom meg nem támadhat a maga veszedelme nélkül. S ha mégis megtámadná az egyikét, a templomot, maradna egy biztos fellegvár, melyet soha be nem vehetnek, miután ehhez erkölcsi erő volna szükséges, nem hatalmi erő, ez a családi szentély. Tessék elhinni, hogy eljő az idő, mikor az egész katolikus egyházból a világban csak ennyi marad meg: a családi szentély. Ezt nem lesz ereje lerontani semmiféle hatalomnak, ha ez tiszta s szepőlőten lesz. Templomokat elvettek s becsuktak, leromboltak, tehát elvehetnek és csukhatnak ezután is. De a szívet nem lehet elrabolni, csak keresztül szűrni, a családot s szentélyét nem lehet elvenni s becsukni, csak ha épen akarják, lerombolni s kiirtani. De ez nem diadala, hanem bukása az erőszaknak.

Én a keresztény életet — vagy nevezük katolikusnak, — elegendőnek tartom e két ponton, ha teljessé tessük. S tessék elhinni, hogy a nyilvános életben való kihegyezésével nagyon, de nagyon árthatnak neki. Ha elkerülhető, kerülendő a martíromság — S hogyan? Elmondom nézetem röviden, őszintén.

A katolikus egyház az emberiség centruma. Annak hiszem s vallom, mint a szív a test centruma, a szabad ember a világ centruma. — Belőle indul ki minden, hozzá tér vissza minden.

S mint ilyen bírja az egyetemes emberiség törvényeit lelkében, mit az ó-szövetség a Tízparancsban foglalt össze. Ez az általános emberi. Mindenkit kötelez, mert az ember társadalmi, erkölcsi énjének lelke. Nélküle nincs ember. — Bírja specialiter az összkereszténység ősi parancsát, törvényét, az „új parancsot”, a felebaráti szeretet parancsát. Minden keresztény lelkének lelke ez legyen, katolikus, protestáns vagy bármi más a neve. — Ki e szerint él, azt Krisztus Jézus megismeri az utolsó napon, mert felebarátjában Ő is megismerte Krisztus Jézust.

De a katolikus egyháznak saját házi törvényei is vannak amazokon kívül, tehát mint ember, mint keresztény s mint katolikus tartozik élni s e háromság az ő egysége s az ő tökéletessége. Különös eredmény, de azt kell mondanom, hogy a katolikus-ság bizonyos zártkörű társaság, a kereszténység demokratikus.

És e házi törvénye: az öt parancs. Ki ezt megtartja, katolikus; ki nem, nem katolikus, bár azért még nem halott. De boldognak nevezem, kinek alkalma van megtartani, magától értve megtartván az ember s keresztény parancsait. Oh Istenem, uram, de sok parancs! Boldog, kinek nem kell parancs, ki szabad! Te tőled várjuk ezt, te tőled e szabadságot, e boldogságot, tőled az örök élettől.

A katolikus egyháznak tehát abban kell minden erejét összpontosítani, hogy ez öt parancs megtartásuk otthon s a templomban. Ha ez el van érve, elérte azt, ami a legfőbb s leghasznosabb a nyilvános életre való kihatását illetőleg. S ha itt csekély a siker, máshol sem lesz maradandó üdvös sikere, sőt tessék elhinni káros, elsősorban saját magára. Oh! mennyi alázat, mennyi szeretet, mennyi önmegtartózkodás! Mily dicsőség!

Sed tua, Domine, tua, voluntas fiat, spero, Pater aeternae, quod neque me dejicies, pauperem peccatorem.

Vajha gondolkodnának, akiket illet, ez elmondottakról, hátha a szeretet s igazságsugallta sorok ezek, melyek nem is újak.

De azt hiszem, jó volna az új idők szellemét megérteni. Ami volt, az volt, miénk a „van” s lenne a „volt”, ha bele tud illeszkedni, különben a „volt” megholt. S az egyház szereplésének régi formája „volt”.

Philippus.

Főpásztorunk bérmautájából.

Nagyon sajnáljuk, hogy kegyelmes főpásztorunknak egy hónapon át tartott fáradságos bérmautájáról nem hozhattunk összefüggő, nyommon kísérelő krónikát, minthogy a szentanúk nem gondoskodtak róla. Most abban a helyzetben vagyunk, hogy legalább a bérmaut egyes részleteit leszögezzük a jövő számára.

Bérmautás Sósmezőn. A lelki megújulás eszközlése végett Kegyes Főpásztorunk bérmautája előtt hazánk eme végső pontjára is elküldötte az ő prekurzorait Szabolcs György nagyernyei esp. plebános és Antalfi Károly berecki segédlelkész személyében, akik május 7-én este érkeztek meg Sósmezőre. Dacára annak, hogy a szegény nép nagy része már a megelőző napokban Romániába vándorolt ki a tavaszi munkára, ahol a mindennapi kenyerét keresi meg; a hívek számarányához képest elegendő gyűlések össze a szerény kápolnába, hogy buzgó hallgatói legyenek a lelkesítő igéknek, amelyek a nagyernyei esperes-plebános ihletett ajkairól elhagzottak.

Két napon fáradságot nem ismerő buzgalommal hirdette ő itt az üdvösség szent tanítását; és bizonyára termékeny talajt talált a mag, amelyet a szívekbe és lelkekbe vetett!

Megindító volt a jelenet, amikor május 9-én este felállították a misszió keresztet, és az esperes úr megrendítő szavakkal buzdította a

ember felfogása szerint a földdel viszonylatban vannak. Mőzes nem természettudományi értekezést írt.

Mőzes különben egyáltalán nem mondja azt, hogy a nap, mint a naprendszer közepontja a negyedik korszakban teremtett.

Sőt nem is beszél róla, mint égi testről önmagában véve, hanem mint világítóról, mely a földre világít. Vagyis amit Mőzes a közfelfogáshoz mért előadással mondott, az asztromikus nyelven így hangzanék: a nap, a hold és a esillagok csak a negyedik korszakban léptek a földhöz mai viszonyukba, csak a negyedik napon lettek világító földünknek. És ezt a Laplász-féle elmélet meg is erősíti. Hiszen a föld után még a Vénusz és Merkur is leváltak a központi tömegből, tehát a központi tömeg földünkkel szemben tulajdonképpen csak akkor lépett fel, mint mostani nap. Ehhez pedig idő kellett.

Azonkívül a föld kezdetben oly sűrű gőzkörrel volt borítva, amikor t. i. még az összes vizek, mint párák töltötték teli a levegőt, hogy azokon mint sűrű felhőkön a napnak akkor még bizonyára bágyadtabb fénve át sem törhetett.

Tehát épen a mai tudomány álláspontja szerint Mőzesnek nem kellett-e előbb beszélnie a földről, mint a napról?

Pedig Mőzes oly korban élt, a mikor az emberiség a geologia vívmányairól még mit sem tudott, amikor a legtudományosabbban képzett emberek is arról voltak meggyőződve, hogy az ég egy nagy kiterjedésű kek boltozat, mely

a látóhatár szeleinél a lapos és kerek földön nyugszik. Az a körülmény tehát, hogy a biblia a világ teremtését és a föld kifejlődését a mai tudományoknak megfelelőleg adja elő: kétségtelen bizonyossága annak az igazságnak, hogy a szentírásban Istennek kinyilatkoztatott szavát halljuk.

Ebből is látjuk, hogy az isteni kinyilatkoztatás nélkül, mint a keresztény világossága nélkül, senki sem képes megfelelni a világ teremtését érdeklő legfőbb kérdésekre.

Mert habár a bibliai és a modern elmélet közt első tekintetre szembeötlő és bámolatos is az egyezés, ez a két tanítás lényegben mégis különbözik egymástól. Ugyanis a modern elmélet bármily tetszőtősen látszik is megfejteni a kifejlődés kérdését, azonnal szárnyazetgetten hull a porba, mihelyt az eredet kérdését vetjük fel előtte. Mint láttuk ugyanis a hipotézis a meglévő ösködből indul ki. De hogy honnan lett ez az ösköd? azt a hipotézis meg nem fejt. Pedig semmiből önmagától semmi nem lesz. Tehát ami van, azt valakinek létrehozni, megteremtene kellett. Azonkívül az ösködben a fejlődési folyamat megindulása okvetlenül egy bizonyos kívül álló erőt feltételez, mely egy bizonyos, meghatározott időben kezdett működni. Mert ha az ösködben a fejlődési folyamat kezdete önmagától meg lett volna, akkor a fejlődésnek a mi világunk kezdetét már öröktől fogva meg kellett előznie és így világunk nem fejlődött, hanem öröktől fogva létezett volna. Avagy csak az ő állapot öröktől való? Ez képtelenség.

A hipotézis szerint a föld a rajta lévő összes testekkel együtt légnemű állapotban volt. Hogyan volt tehát lehetséges ezeknek az atomoknak egyesülése, szilárd anyagok és alakulása úgynevezett magvakká? Hiszen ez a gázok s zétőmlési törvényével ellenkezik. Ha pedig ez mégis megtörtént, mint az elmélet tartja, ennek okát okvetlenül eskis egy, az anyagon, az anyag természetén kívül álló erőben kell keresnünk.

Azután a fejlődésre, vagyis a gyűrű leválására nélkülözhetetlen tengelykörüli forgásra a tömegnek hogyan következett be? Hiszen a nehézkedési erő csak egyenes vonal irányában, a központ felé hat. Az forgó mozgást nem idézhet elő. A forgó mozgáshoz egy kívül álló oldalt ható erő működésére volt szükséges. Ez a kívül álló erő egy más távolabb eső magnak vonzó ereje sem lehetett; mert hiszen ennek a keletkezése is hasonló magyarázatra szorul. Vagyis ha feltételezzük is, hogy a mi naprendszerünk keletkezésekor más égi testek már léteztek: hát hogyan keletkeztek azok, hogyan keletkezett a legeslegelső égi test vagy a legelső anyag?

Már Nyútn vallotta, hogy a mozgás eredete a nehézkedési törvényei által meg nem magyarázható. Azért Istenben kereste az okát és Isten neve említésénél mindenkor kapapot emelt.

Valóban! mi is lehet ez az ösködben kívül álló erő, ami az ösködöt is létre hozta? Mi lehet az, aki az élő és mozgó szerves lényeket életre

híveket a szt. kereszt tiszteletére. Május 10-én a kora reggeli órákban búcsúztunk el a két fáradhatatlan atyától, akik Ojtoz leányegyházba siettek, hogy annak buzgó híveit is részesíthessék a szt. misszió áldásaiban.

Buzgó imáink kísérték útjokban, leedsve részökre az Úr Isten bőbeszédű kegyelmét!!

Azután jöttek . . . a nagy napok!!

Kegyelmes jó Atyánk, május 17-én a délutáni órákban Bereckből jövet érkezett meg kíséretével Ojtozba, ahol csak politikailag tartozik Bereckhez, de egyházilag Sósmezőhöz van affiliálva.

Kíséretében voltak: Kovács Lajos egyházmegyei főtanfelügyelő-kanonok, Balázs Ferenc főesperes, Bálint László t. kanonok, berecki plebános, Gróf Toldalagi Samu, Márton Andor udvari káplán, Korbuly Ignác esküszólyói és Olasz András gelleinek segédlelkész; a politikai hatóság részéről Cséhe főszolgabíró és Farkas Ignác berecki városi bíró.

Ojtozban remek diszkapú várta a Kegyelmes urat, ahol Péter Károly állami tanító üdvözölte őt.

Kegyelmes urunk bevonult a feldiszipított kis templomba, ahol szívének édes hangján szólott a buzgó hívekhez, s megígérte nekik, hogy visszatérésében ott fogja részökre kiszolgáltatni a bérálás szentségét.

Szakadó esőben jött aztán a Kegyelmes úr Sósmező felé az Ojtoz gyönyörű völgyében.

A község határánál Borbáth Béla igaztanító fogadta a község képviselőit; majd a Brezán-patak hídjánál a felállított diszkapu mellett Zakariás Árpád hitközségi főgondnok a gyermeki szeretet meleg hangján üdvözölte az apostolok főnkelt gondolkodású utódját.

Megérkezve a lelkes lakásba, egyházi díszbe öltözött kegyelmes Főpásztorunk, s onnan jött át kíséretével a szerény kápolnába, amelynek ajtajánál hívei élén Bíró Kálmán

hívtá? Mi lehetne más, mint akit a filozófia és a vallás egyaránt — Istennek nevez. Hiszen Mózes határozottan mondja: „Kezdetben teremte Isten az eget és a földet; teremte a növényeket s az állatokat és végre az embert.”

A Kant-Laplász-féle elmélet tehát Isten nélkül semmit sem magyaráz meg; Istenel mindent.

A kinyilatkoztatott igazságot kell tehát elfogadnunk, hogy a világot és abban saját hasonlatosságára az embert az Isten teremte; ő tartja fenn és kormányozza az ő teremtését — akár az általa alkotott örök törvény szerint, melyet mi természeti törvénynek nevezünk, akár természet feletti tettei által, melyeket mi csak hatásukban ismerhetünk fel.

Oh te titokteljes Ismeretlen! Oh te végheletlen Lény! Mik vagyunk mi és mi vagy Te, legfelsőbb szerzője és végoka a mindenségnek!? Leborulok előttem minden hatalomnak és gyöngedségnek Istene és miként a költőnek, imáddal telik el szívem és elmém, mondván:

„Diesőség a magasban Istenünknek,
Diesérje őt a föld és a nagy ég. —
Ki egy szavával hiva létre mindent
S pillantásától függ ismét a vég.
Ő az erőt, tudás, gyönyör egésze;
Részünk csak az árny, melyet ránk vetett.
Imádjuk őt a végtelen kegyért, hogy
Fényében ily osztályrészt engedett. —
Megtévesztett az örökös nagy eszme;
Im a teremtés befejezte már;
S az Úr mindentől, mit lehetni enged,
Múltó adót számlólyára vár.

lelkész köszöntötte a szerető jó Atyát, aki kegyes szavakkal fogadta az üdvözlést, s biztosította atyai szeretetéről a végáthár ezen szegény híveit is. Azután bevonult a kápolnába, ahol a halottakért végzett abszolúció és májusi ájtatosság elvégzése után szólott híveikhez azon a hangon, amelyen csak ő tud beszélni.

Mint a szomjú földnek az üdítő harmat, úgy esett lelküknek az ő áldásos beszéde!!

Az ájtatosság elvégzése után gyóntatás volt. Május 19-én, mert az idő is egy kevésse kiderült, a templomi szertartások után a plebánia udvarán 61-en részesültek a bérálás szentségében, melynek kiszolgáltatását megelőzőleg ismét atyai szívének egész melegével szólott kegyelmes urunk az ő szegény híveikhez.

A bérálás után küldöttségeket fogadott a kegyes jó Atya; — s megtartotta a hittani vizsgálatot a még itthon maradt kevés iskolás gyermekkel.

A helybeli lelkész által adott egyszerű ebéd után, a melyre hivatalosak voltak a hivatalok vezetői és az egyháztanács: d. u. 2½ órák kíséretével a kegyelmes ur Gorzafalvára — Romániába — rándult át, hogy idegenben szakadt véreinkhez is szóljon az édes hazai nyelven, a melyet nekik ott hallani úgy szólván . . . nem szabad. A gorzafalvi templomban a helyi plebános, a morvai minoriták provinciális és a galatzi hittanár: Surányi László fogadták.

Megható volt a jelenet, amidőn a lángelektű apostol föllépett a szöszekre és szólott édes hazánk zengzetes nyelven a hazaszeretetről annak a népnek, amely még mindig visszasír az elhagyott hazá után, — s amely úgy ragaszkodik ahhoz a hazai rögökhöz, hogy nyelvével feledni nem fogja soha . . . sohasem!

A visszatérés után este újból májusi ájtatosság volt s kegyelmes urunk szívig ható szavai után sokan akadtak, akik elvégezték szt. gyónásukat, bár már évek óta elmulasztották azt.

Május 20-án — vasárnap — a szt. mise után ismét 19-en részesültek a bérálás szentségében.

Azután következett a fadjalmas elválás . . . A kegyes jó atyát híveinek könnyei kísérték Ojtoz felé, ahol 66-on vették fel a bérálás szentségét. Kegyes szavai itt is voltak buzgó híveikhez, akik a hála könnyeit hullatták, hogy hozzájuk is leszállt a vigasztalás lelke és részesülhettek az ég kegyelmeiben.

Majdnem 12 óra volt már, amikor kegyes jó atyánknak búcsút mondtunk, s ő megindult Bereck felé, kísérve híveinek áldó imájától, kik esdve kérik a minden kegyelmek osztogatóját, hogy tartsa meg Erdélynek a főpásztort, aki valóban utóda az apostoloknak, aki valóban „omni instaurat in Christo.”

L e m h é n y b e n. Sósmezőről visszatérőben máj. 20-án délután 5 órák Lelhénybe érkezett a főpásztor, akit a felállított diszkapunál Szánthó Károly községi körjegyző fogadott, tartalmas beszéddel. A Főpásztor lelkes szavakban válaszolt és beszéde végén megáldotta a föld híveit. A község alsó felén átvonulva a Szentmihályhegyi templomnak hajtattott a főpásztor a zöld vetések és zöld fák díszei között. A Szentmihályhegye alatt felállított diadalkapunál, melyen e felirat volt: „Áldott, ki az Úr nevében jő!” Péterffy Árpád kántortanító fogadta Lemhény-Álmás kettős egyházi község nevében rövid, de talpraesett, alkalomszerű beszéddel, melyre szintén lelkes szavakban válaszolva, a főpásztor híveit a templom távolága ellenére is buzgó templombajárársra intette, amit különben a lemhény-almásiak buzgón is teljesítenek mindig.

A templomajtónál a galambfürtű, de azért

még tetterős helybeli esperes-plebános fogadta a főpásztort. A templomba érve a lemhény-almási tanítótestület által ügyesen előadott „Ecce Sacerdos“ hangjai mellett vonult be. A szokásos orációk, a májusi ájtatosság és halottakért való könyörgések elvégzése után az újonnan épített, szép és díszes plebánia lakba ment pihenőre a főpásztor. Vacsora idején a lemhényi központi fiú- és leányiskolások Meggyaszai Anna tanítónő és Péterffy Árpád kántortanító és a tanítók vezetése alatt sikerült szerenáddal lepték meg a kegyelmes urat!

Másnap hétfőn, 21-én és 22-én maga a főpásztor végezte a szokásos keresztjáró napok szertartásait fényes segédlettel. Szentmise és szentbeszéd után a bérálás szentségét osztotta ki mintegy 800 hívőnek. Délben a lemhény-almási egyháztanácsosok, községi előjárók, képviselőtestületek és a kettős hitközség 8 tagú tanítótestülete tisztelegtek. Délben a plebánia udvarán mindkét hitközségből összejött összes tanulókat hittanvizsgálatát hallgatta meg, örvendve a gyermekek ügyes feleletein.

Másnap a szokásos szertartások után ismét bérált, majdnem 200-at, úgy hogy a béráltak száma mintegy megközelíti az ezeret.

Azután egy idős házaspárnak, lemhényi Zsigmond Gyárfásnak és nejének 50 éves házasságára adta a főpásztor áldását.

Ezekután délután a lemhényi öt tanteremben folyó vizsgálatokat — és egyuttal az iskolákat látogatta meg. Ebéd után búcsút véve, felhajtott ismét a Szentmihály templomához, hol a díszesen renovált templomban imában kérte az Isten segédelmét további útjára s innen hosszú kocsisor kíséret Almás-filális felé, hol a község végén felállított diszkapunál Varga Mihály községi bíró fogadta, ügyes, székel beszéddel, megköszönve az almásiakkal tett sok jósgát.

Almásban is rövidesen megtekintette a délután folyó vizsgálatot, majd tovább folytatta útját Esztelnek felé Csomortánon keresztül.

Esztelneken. Az itteni lelkes plebános Retegi József buzgóságából a nemrég tartott tíz napi szent misszió a lelkiekben igen szép eredményt ért el. Az esztelneki hívők érezték a kegyelmet, mely a főpásztori látogatással száll a községre s e nagy kegyelemhez méltóan igyekeztek előkészülni a kegyes Főpásztor fogadására. Már napokkal a főpásztor megérkezése előtt a plebánia és a szentferencendi atyák templomában a gyóntatószekek valóságos ostrom alatt voltak, sok százan vették magukhoz az angyalok kenyerét, mindenki büntől mentes, tiszta szívvel akarta fogadni a Szentlélek Isten bőkegyelmeit hozó szeretett főpásztort és atyát.

Május 22-én d. u. a község apraja-nagyja kitódult a község határára felállított diadalkapúhoz. Megjelent testületileg a község előjárósága, a szent Ferencendi bölcsélet hallgató ifjúság s az elemi iskola tanulóit tanítójuk és tanítónőjük vezetése alatt. Négy órátaján érkezett meg a főpásztor Bálint László kanonok, berecki plebános, László József lemhényi esp. plebános és Hassák Vidor kézdívásárhely-kantai főgimn. igazgató stb. kíséretében. A diadalkapúhoz megérkező főpásztort a hívek lelkes és hosszantartó eljenzése fogadta, mely után a község és előjáróság nevében Jakab Gyula áll. iskolai igazgató ékes beszéddel üdvözölte. Püspök urunk válasza után rögtön a plebániára hajtattott sonnan kíséretével a zufolásig megtelt templomhoz indult. A templomajtóban a plebános, Retegi József fogadta átadva a templom kulcsait, melyet a kegyelmes főpap rögtön vissza is adott. A templomba lépő főpásztort a szent Ferencendi papnövendékek négyes karának „Ecce Sacerdos magnus“ éneke fogadta. Ezután

elvégeztetvén a ritualeban előírt szertartás, püspök urunk ökegyelmessége Áronffy Ferenc lazarista atyát küldötte a szöszekre, ki gyönyörű beszédben fejtegette a főpásztori látogatás célját. A hívek seregébe újabb lelkesedést öntött azon feleldhetetlen jó atya beszéde, ki kevéssel azelőtt tíz napon keresztül hirdette a bűnbánat szent igéit s a plebánya gyümölcsös kertjében az igazi töredelem és lelki megújulás édes gyümölcseit érlelte. Szentbeszéde után elvégeztetett a szokásos líbera és loretói litánia s a papnővendékek „Jó Atyánkert esdeklünk” énekével véget ért a delutánai ünnepség s kezdetét vette ismét a gyónatás, melyben Öngyémeltőségén kívül a kísérteben volt papok és a ferencendi atyák buzgólkodtak.

Másnap reggel 8 órákor a keresztjáró körmenet elvégzésével vette kezdetét a bérmai ünnep. A Mindenszentek litániája és az előírt könyörgések elvégzése után kegyelmes püspök urunk esendés misét mondott, mely alatt a papnővendékek énekára a „Prostrati ante thronum” miseéneket, Úr-felmutatás és áldozás alatt pedig magyar népénekeket zengett. Mise végén a helybeli plebános lépett a szöszékre igen szép beszédben magyarázta a Szentlélek hét ajándékát, mely most nemsokára a szentelt olajjal való megkenés, a püspöki kézrátétel és az arra rendelt szavak által a bérmaiandók szívébe fog szállni. Ezután a „Jéjjel Szentlélek Isten” hangjai mellett a bérmaiandók kivonultak a templom előtti zöld térre s itt a kegyelmes főpásztor majdnem ötszáz hívőnek osztotta ki a bérmaiandó szentségét, kik között olyan is akadt, ki már 80 éve várakozott a mai nap kegyelmére.

Az összes szertartások bevégeztével Öngyémeltősége kíséretével ismét a plebániára ment, s itt fogadta az egyháztanács és a községi előjáróság tisztelgését. Ezután ebéd volt, melyen a főpásztoron és a papnővendékek kivételével a tisztelgő előjáróság és a helybeli intelligencia.

Delután két órára a szent Ferencendi zárda gyönyörű természeti szépségeivel gazdagon megáldott kertjébe gyülekezett az elemi iskola ifjúsága s hittanvizsgálatra várta a kegyelmes főpásztort. Öngyémeltősége 2¹/₂ órákor érkezett a papság, az intelligencia és igen nagyszámú hívek kíséretében, megtekintette a zárda templomot, az ifjúság tantermeit és lakószobáit s azután a kertbe vonult s rögtön megkezdte a vizsgáztatást, melynek végeztével a kis gyermekeknek szent képeket és cukrot osztott, a népek pedig kis ajtatóssági füzeteket ajándékozott. A vizsga véget a szent Ferencendi bölcselőhallgató ifjúság szent Bonaventuráról nevezett önképzőkörre a szeretett főpásztor tiszteletére helynyében diszgyűlést tartott a következő rögtönző műsorral: 1. Zene. La Stella Confidante. Előadta az ifjúság zenekara. 2. Üdvözlő. Tartotta Anaklét testvér. 3. Kárdal Mozarttól. Énekelte az ifjúság négyesekara. 4. Zene. Boldog megnyugvás. Előadta az ifjúság zenekara. 5. A honvágy. Rudnyánszky Gyulától. Szavaltta Gyula testvér. 7. Elnöki bezáró. Tartotta Norbert testvér. 7. Jó atyánkert esdeklünk. Énekelte az ifjúság négyes kara. 8. Himnusz. Előadta az ifjúság zenekara.

Ez utolsó pontot a zenekar háromszor is megismételte s a főpásztor kívánságára a néppel együtt fejezte be a diszgyűlést. Öngyémeltősége tetszését fejezte ki az Önképzőkör működése felett, melyet kezdetől fogva figyelemmel kísér s lelkes szavakkal buzdította az ifjúságot a szeráfi szellemmel s szerzetesi alázatossággal párosult ernyedetlen szorgalomra és állhatatosságra. Ezután a zárda fő atya köszöntötte meg egyszer az ifjúságot és a zárda nevében, mire a kegyelmes főpásztor klasszikus latinsággal tar-

tott ékes beszédben vázolta a szent Ferenc rend működését és a világi papsághoz való viszonyát, majd megemlékezett László Polykárp Generalis Definitor Atyáról, üdvözölte őt és az ifjúságot az ő nemes példája követésére buzdította.

Ezután a kegyelmes főpásztor, miután mindenfelé a szeretet áldásait árasztotta, a hívek éljenzése között tavozott Esztelekekről, hogy a Szentlélek ajándékát a közeli Kézdiszentkereszt községbe is megvigye. Utközben a közbeeső Bélafalva filiális templománál megállt és felszentelte a bélafalvi tanítónő melyen válásos nemeslelkűségéből felállított igen szép Máriaszobrot, melynek végeztével folytatta útját a már közellevő Kézdiszentkereszt felé.

Referens.

HIREK.

— **Boldog pünköszi ünnepeket kívánunk lapunk minden olvasójának és munkatársának.**

— **Főpásztorunk pünkösdi napján** a csik-somlyói nagy templomban ünnepi misét celebrál a búcsújárás új rendjében új buzgalomtól égő búcsusok ezreinek, aztán kiosztja a pápai áldást. Hétfőn Brassóban fog bérmai, ugyanott delután ünnepélyes felolvasást tart a kongregációban, melyen a fiatal Höhenlohe Károly Egon hereg, segesvári káplán lesz a szónok. Kedden végre visszatér székvárosába mindnyájunk öröme.

— **Személyzeti.** Németh Gyula küllőkeményfalvi lelkész Fenyédre és Fuchs Gusztáv székelykeresztúri hitoktató Udvarhely-Szentlélekre plebánosnak nevezett ki.

— **A bérmaút vége.** Kegyelmes főpásztorunk, mint örömmel értesültünk, a legjobb egészségben fejezte be öt hétre terjedő, fáradságos bérmaútját. Apostoli kezével most már másodikban munkálta meg a kézdiorbai kerületet, az úgynevezett szentföldet, hol közel 40,000 lélek szonijúhossa naponként a vallás vizsgáztatásait.

Felső-Háromszék éles levegője, a tavaszi esős idő, főleg a Nemere síró, fagyos fuvalata próbára teszik az emberi szervezetet. S esodálatos, hogy sem püspök úron, sem a kíséretben nem tudott kifogni a szeszélyes idő. Egyedül Kovács Lajos kanonok kapitulált, aki másfél heti ostrom után kénytelen volt a háromszéki erődívenyokről visszahúzódni a sokkal biztosabb fehérvári sáncok közé. (Különös, hogy püspök bácsi épen megfordítva ezt a pontot tartja kritikusalábnak hadászati szempontból. Szedő fücska.)

Május 30-án végződött be a bérmaút Szarazpatakon. Innen megindult Csik felé, Kászonyfaluba. A sok lelki öröm s a jól végzett szántás-velés munkájának emelkedett tudatával hagyta el Kegeyemes urunk Háromszék földjét, feledve a testi fáradságok áldozatát s az esős május kellemetlenségeit.

Meg kell még említenünk azt is, hogy a bérmaiandók nagy sokasága miatt mindenütt a templomkerítésekben kellett végezni a szertartásokat. S dacára a szakadatlan esőzésnek, — mintha a Szentlélek sietne oltalmára a pünkösdi hangulatnak, — valahányszor elkezdődött a bérmaiandó, azonnal megszűnt a zápor, s a nehéz felhők közül jótékony napsugár aranyozta be az ünneplők homlokait.

Kegyelmes urunk Kászonyfaluban az agilis lelkipásztor asztalánál elköltött ebéd után megbérmaút egy beteg ifjút, többeket meggyónatott s míg végig tombolt Kászony völgyén egy

nagy zivatar, a templomban megáldotta az összesereglett népet.

Etefelé megérkezett Csik-Somlyóra s egyenesen a templomba ment, megtartván a májusi ajtatósságot és buzdító beszédet intézvé a tanuló ifjúsághoz. Május 31-én d. e. a maturánsok hittani érettségijén elnököl, d. u. pedig többet magával meggyónatotta a diákokat.

Junius 1-én újra bérmaút; junius 2-án felavatta ünnepélyesen a csik-somlyói kongregáció jelöltjeit, kikhez Incze Domokos plebános intézett nagyszabású beszédet.

— **Vizsgák.** A gyulafehérvári püspöki hittani intézetben az 1905—1906-iki tanév végén tartandó vizsgák rendje. 1906. június 1-én d. u. az előadások megszünnek. Június 7-én vizsga: Egyházbjából (III.—IV.) június 9-én vizsga: a Szentírás tudományból (I.—II.) június 13-án vizsga: a Lelkipásztorokodástamból (III.—IV.) június 15-én vizsga: az Alapvető hittanból (I.—II.) június 19-én vizsga: a Bölcsészettanból (I.—III.) június 19-én d. u. 3 órákor osztályozás.

— **Petició.** A gyulafehérvári szövetkezett pártok László Mihály dr. mándátuma ellen csakugyan kérvényt adtak be a kir. kuriához. A nyolc, gépirásos ívből álló munkálat, etetés, itatás, vesztegetés, a személyes szabadság korlátozása címén támadja meg a mándátumot s kimutatja, hogy L. M. 293 szavazatából összevissza 54 vehető érvényesnek. A kérvény különben több abszolút érvénytelenítő okot is hoz fel, melynek alapján a választás megsemmisítése egészen biztosra vehető. A kérvényt tizenketten — tehát nem tizen, mint valahol írják — írták alá, s nem 3 tanár és 7 iparos, — mint valahol ismét szokásos igazságtalansággal írják, — hanem: 1 theol. tanár, 1 tanulmányi felügyelő, 4 főgimn. tanár, 1 elemi iskolai tanító, 1 kereskedő, 1 szállótulajdonos, 3 iparos. Külömben mindez nem változtat a dolgon s csupán a bizonyos oldalon sokat hangoztatott igazság érdekében tartottuk szükségesnek megtenni ezt a kis kimutatást.

— **A helybeli törvényszék** épületére végre valahára kirták az árlejtést, mely jún. 23-ikán fog megtartani. Az épületnek 1907-re késznek kell lenni. Persze ez — némelyek szerint — László Mihály dr. „első kezemunkája.” Igazán szép a naivság. A papiros meg türelmes.

— **A tengeri kigyó.** Ez a tengeri kigyó annak a kérdésnek minduntalan feszegetése: „Igaz-e, hogy Küffer Béla, a gyulafehérvári függetlenségi párt (helyesen: **szövetkezett pártok**) képviselőjelöltje szabadkőmives?” Ezt a tengeri kigyót táplálja és növeli a Gyulafehérvári Hírlap, amelynek egyszerre nagyon meglepő fordulattal annyira szívén kezd fedüdni a katholicizmus ügye. Az éhes kigyónak a Gy. H. máj. 31-iki számában újabb táplálékot ad, amely semmiivel sem jobb az előbb adottaknál, de bizonyos tekintetben esiklandósabb.

Lapunk ugyanis a Gy. H.-ból idézett fennebbi kérdésre, 20-ik számában (máj. 13.) egész határozott nyílt feleletet adott. Így: a K. B. **nem szabadkőmives.** A Gy. H.-nak ez a felelet nem volt kielégítő, mert akkor az éhes tengeri kigyónak nem lehetett volna több galuskát gyúrni, már pedig ő gyúrni akart kedves fenevadjának. Meg is eszelekedte május 24-iki számában, mondván, hogy ő azt is szeretné tudni, hogy K. B. nem volt-e szabadkőmives stb.? Öszintén szólva mikor mi nyilatkoztunkat tettük, a kérdésnek ezt a felét nem tartottuk lényegesnek ama másik mellett, mert különben erre is épen olyan nyíltan és becsületesen feleltünk volna ugyan csak ama „legilletékesebb helyről kapott információ” és közvetlenül nyert bizonyosság alapján, mint az előző. Amint mondtuk a másik mellett ezt a kérdést nem tartván lényegesnek, nem érintettük.

A Gy. H. azonban említett számában megígéri, hogy ebben az irányban tovább fog „buvárokodni.” Buvárokodásának eredményét maj. 31-iki számában közli, de csodálatosképpen most már megelégszik ezzel a kérdéssel: „Igaz-e, hogy K. B. szabadkőműves?” És utalva a mi nyilatkozatunkra, amely erre a kérdésre megadta a határozott választ, így ír: „Mi azon helyzetben vagyunk, hogy ezen kijelentésnek éppen ellenkezőjéről tehetünk minden kétséget kizáró bizonyosságot.” Idézzük szóról-szóra az „Alkotmány” szerkesztőségétől kérdőzködésükre nyert feleletet: „Beesés soraira ezt válaszolhatom: Küffer Béla 1901-ben a „Demokrácia” páholy egyik vakolásán felszólalt a népkönyvtárak ügyében. Megtalálható a „Demokrácia” páholy 1901. évről szóló jelentésében. (Nemzeti Múzeum 584.-n. nyomtatványok. Budapest, 1906. május 23. Tillman.”

No. t. Úrak mi következnek ebből?

A Gy. H. saját külön eszjárása szerint az, hogy K. B. szabadkőműves, mert a mi kijelentésünknek ez az a „épen ellenkezője,” melyről a fentközött tudósítás nyújt „minden kétséget kizáró bizonyosságot”. A logikusan gondolkodni és következtetni tudó emberek előtt azonban az az értesítés csupán csak egy tényről nyújt „minden kétséget kizáró bizonyosságot” — arról t. i., hogy K. B. szabadkőműves volt.

Mi ennek a lehetőségét semmiféle formában nem vitattuk, csak azt állítottuk és állítjuk, hogy K. B. jelenleg nem szabadkőműves, mert felfogásunk szerint az a tény, hogy aki valaki valamely szabadkőműves páholyban bizonyos időn át tagja volt — nem nyom el törülhetetlen jegyet az illetőnek lelkére. Már pedig senkinek sem lehet joga valaki megterésének ösztönzésében és tisztaságában kételkedni mindaddig, míg az ellenkezőjéről meg nem győződik. Ilyen helyzetben van-e a Gy. H.? Lászuk a bizonyítékait. Amíg ilyenekkel nem szolgál — eljárásának és felfogásának megítélését a közönségre bizzuk. Ez ítélet megformálásához még egy-két adalékkal szolgálunk, melyek élénk világosságot vetnek a Gy. H. korrekt eljárására.

„Kétséget kizáró bizonyosságának” erősítésére idézi az Alkotmány 128. számának egy szerkesztői üzenetét *hamisan* — így: „X. Gy. fehérvári. Küffer Béla szabadkőműves.” Holott az üzenet való értelme ezt mondja: „K. B. szabadkőműves 1901-ben a Demokrácia páholyban felszólalt.” Nagy a különbség a kettő között. A hamis idézet apodikikusán s a jelenre is fennállólag kimondja a vádat, a helyes idézet azonban csak a páholyban mondott beszédből s annak idejére (1901) következtetés útján állítja fel.

Aztán miért nem idézte a Gy. H. ugyancsak az „Alkotmány” egy megelőző számának ezt az üzenetét: „L. Zoltán. K. B. egyszer a Demokrácia páholyban felszólalt. Többet nem tudunk.” Ez nem tetszett a kis hamisnak. Miért? Ő tudja, mi meg gondoljuk. Ilyen utakon járó védelmezőt bizonyára nem óhajt a katolicizmus, sem a helybeli papság, tanárság s általában a helybeli kath. társadalom. — Ezek után pedig becsánatot kérünk olvasóközönségünkötől, hogy a Gy. H. saját tengeri kigyó-jának készült kotyfalékát kénytelenek voltunk egy kissé felkavarni. Többet nem tesszük.

— **A Kézdivásárhelyi-Kantai róm. kath. főgimnázium önképzőköré** június hó 8-án d. e. 10 órakor a koronázás 39. évfordulója alkalmából Felsőes Uralkodónk és a nemzet újabb egyetértésének kegyetes emlékeztetűl, a felfelfogható intézkedése folytán, ünnepséggel egybekötve tartja meg a főgimnázium rajztermében bezáró gyűlést, mely egyszersmind évzáró ünnepély lesz. Az ünnepség műsora tiz pontból áll.

— **Alkoholelles mozgalom.** Szövetségünk tagjai közé léptek: az első osztályba Özv. gróf Bissingen Ottóné földbirtokos úrné, Medgyesfalván, Dr. Turnovszky Mór orvos, Boecánycy Gerő kereskedő, Marosvásárhelyt. A második osztályba: Flenri Julia nevelőnő, Medgyesfalván, Sárdi Péter kántortanító, Maroszentgyörgyön. Kiszling Ödön kereskedő, Marosvásárhelyt. Hangsúlyozom, hogy a tagok szövetségünk elveit elfogadva hatáskörükben arra törekcsenek, hogy a szövetség minél nagyobb tért hódítson, minél egészségesebb közhangulatot létesítsen. Azért üdvözlünk melegen minden egyes új tagot és kérjük a többi abstínens és temperans emberbarátokat is a csatlakozásra. Hála Istennek az abstínens és temperans emberek még mindig óriási többségben vannak. Az áramlással szemben elszánt kitaró harcokra van szükségünk. Mozgalmunk a legveszedelmebb áramlattal szemben küzd és csak egyesült erővel győzhetünk.

— **Óltáregyesületi matiné Brassóban.** Nehány hónappal ezelőtt szeretettel köszöntöttük a brassói óltáregyesületnek első nyilvános szereplését, s a szép siker révén nagy várakozással tekintettünk a második elé. Ez a második igaz gyönyörűséggel töltötte el a nagyszámú hallgató-ság lelkét, Vasárnap estefelé a szép május királynőjének tiszteletéről hatalmas rajokban özönlött az átjatos közönség a Central szálloda nagytermébe. Azért ide, mert a zárdaiskola nagy díszterme a multkori matinéig igen szűknek bizonyult és sokan szorultak ki. Ezt az óriási termet is szüntől megöltötte a díszes, nagy közönség. Más vallást is igen sokat láttunk. Ez az érdeklődés érhető, mert amit a szereplők ezuttal is nyújtottak, minden tekintetben kitűnő volt. Igen szépen énekelte a Weisz-féle Ave Mariát Trebits Olga kisasszony, kinek csodásan szép alt hangja és jó iskolázottsága van. Pompásan szavalta Molnár Ilonka taritókiasasszony Pájer: „Az álom” c., Szende Gyula úr Sebők: „Fohász Máriához” c. költeményt. Mindketten jeles szavalók, ezuttal — sokaknál is jelesebbek voltak, mert most művészetük az áhítat szárnyain lebegett az ég királynője felé. Az érdekes művész familia, Ulbrich Károly úr, két fia s kis leánykája gyönyörű cello-négyest produkáltak oly szépen, hogy a közönség tetszésnyilvánulása alig akart szűnni. Bemutatta tüneményes művészetét Lendvay Antal cimbalomművész úr is, ki épen városunkban tartózkodik s felkérésre szíves örömet vállalkozott a közreműködésre. Utóljára hagyam a matiné elonját. Tersztyánszky Sándor főgimnáziumi tanár felolvasását. Római úti kareolatokat ígért a program, s már fátunk, felve, hogy újra találkozzunk régi útikarolatok ismerősünkkel, a jó Bedekerrel. Kellemezen esalódtunk. Szípkarkó ötletességű, egészséges, szelid humorú kedves felolvasás volt ez, mely a nagy közönséget mindvégig derültségben tartotta, sőt néhány helyi vonatkozású célzásnál ez a derültség hangos kacajjára fokozódott. Dicsécszik a római csicseroné, hogy a szent Péter bazilikájának tizenegyet orgonája van. Kitér Sándorból a keserű gúny s odavágja a taliánnak: „Az semmi. Brassóban egy sines, s az is rossz!”

Derült jókedvben oszlott szét a publikum, halás érzülettel telve el a szereplők, de főleg azok iránt, kik a rendezőség nehéz munkáját végezték. Ketten állnak e tekintetben homlok-téren, a buzgó apátplebános Neurihrer Ödön és a lelkes, fáradtságot nem ismerő ülnök, Izai Antal úrnő.

(—or.)

— **Koronagyűlés.** A marosi r. k. espereskerületi papsága f. évi június hó 7-én Maros-Vásárhelyt a plebánia lakásában tartó tavaszi korona-gyűlést Karácsony Márton

apát, főesperes, plebános elnöklelte alatt a következő tárgysorozattal: 1. Kilenc órakor „Veni Sancte”-val egy órai adoráció, szentmise és elmélkedés. 2. Elnöki megnyitó. 3. Az időközben beérkezett iratok felolvasása. 4. A gyakori szentáldozás. Előadó: Kacsó László. 5. A pap szocialis tevékenysége; a kath. egyetlek országos szervezetek határozatainak ismertetése. Értekező: Szabó György, esperes-plebános. 6. A kath. pap helyes álláspontja a jelen politikai körülmények közt. Értekező: Pap Tamás. 7. Lelkipásztori kérdések és azok megvitatása. 8. A gregorianus énekre vonatkozó újabb rendeletek ismertetése. László Domokos. 9. Indítványok.

— **A gyulafehérvári róm. kath. elemi fiúiskola** június hó 8-án d. e. 10^{1/2} órakor, a koronázás évfordulóján, iskolai ünnepélyt rendez az intézet helyiségében. Műsor. 1. D. e. 9 órakor ünnepélyes isteni tisztelet a székesegyházban. 2. Himnusz. Éneklék az összes tanulók. 3. Ünnepi beszéd. 4. Tartsd meg Isten a királyt. Éneklék az I. II. oszt. tanulók. 5. Nemzeti ünnep. Szavalja: Horváth Gusztáv, IV. oszt. tanuló. 6. Dal a hazáról. Szavalja: Löw József I. oszt. tan. 7. Magyar zászló. Szavalja: Hiesku Kornél III. oszt. tan. 8. Honfidal. Éneklék III. IV. oszt. tanulók. 9. 1867. június 8. Szavalja: Erős Béla IV. oszt. tan. 10. Mi a haza? Szavalja: Borbás Miklós, II. oszt. tan. 11. Kik voltak a honvédek? Szavalja Teculescu H., IV. oszt. tan. 12. Magyarhon Nagyasszonyához. Éneklék a III. IV. oszt. tanulók. 13. Hazám. Szavalja: Nagy Pál, IV. oszt. tan. 14. Mikor imádkoztok. Szavalja: Matula János, III. oszt. tan. 15. Ima a magyar nemzetért. Szavalja: Wagner Sándor, IV. oszt. tan. 16. Szózat. Éneklék az összes tanulók. 17. Bezáró beszéd. 18. Induló. Éneklék az összes tanulók. D. u. 2 órakor kirándulás a „Puskaporos”-hoz.

— **A tulipán-kertf.** hó 27-én közgyűlést tartott Korbuly Ignác né elnöklése mellet az Európa pártlo nagytermében. Szóba került a hazai ipar befelfogásának kérdése is s a közgyűlés abban állapodott meg, hogy egyelőre megvárja az iparvédő egyesület megalakulását és akciobalépését s akkor köteleességének fogja tartani csatlakozni minden működésben, mely a hazai ipar ápolását s pártolását előzza. Elhatározták, hogy nyári táncmulatságot rendeznek, melynek elintézésével a választmányt bízták meg. Tudomásul vették egyúttal az alakuló közgyűlés jegyzőkönyvét is, mely a tisztikar és választmány meg alakulást közli. A jegyzőkönyv szerint a megalakulás a következő: Elnök: Korbuly Ignác né, társelnök: Utry János né. Alnelnök: Kolumbán Antal né, dr. Balogh Zsigmond né. Jegyzők: Wagner Sándor né és Kolumbán Margit. Pénztárosok: Sárdy Miklós né és Utry János. Titkár: Rass Károly. Választmányi tagok: Dr. Atzél Beláné, Bochandonovits Sándor né, Borbás Károly né, Bozó Mátyás né, Brázovay Margit, Czirlea Péterné, Dr. Cserni Beláné, Dabrowsky Gyuláné, Dietrich István né, Dr. Elekes Viktorné, Dr. Emanoel Gyözöné, Erdélyi Gyuláné, Ferenczi Ferenc né, Göth Gyuláné, Gvardazon Jozsef né, Haas Vilmos, Haventus Jozsef, Horváth Mihály né, Özv. Ince Sándor né, Jiraszek Ferenc né, Özv. Knörr János né, Korbuly Rózsika, Krzyzewsky Gézáné, Löw Károly né, Dr. Mayer Ödön né, Mánás István né, Megyeri Imréné, Mika Ottokár né, Molnár János né, Müller Lajos né, Matskásy Jozsef né, Nalácz Ádámné, Lovag Oelberg Ottóné, Óriás György né, Papp Gyözöné, Papp Károly né, Reithöfer Jenő né, Révész Artúr né, Tóti Szabó Sándor né, Szentmiklósy Jenő né, Székely Gyuláné, Szigethy István né, Szöcs Dániel né, Tath János né, Urbán Gyuláné, Ujházy

Bélané. E választmány később még kiegészítették. A megalakulás s az országos Tulipán-szövetséghez való csatlakozás alkalmával táviratilag üdvözölték Teley Árvédné grófnét s Bathyáni Tivadar grófnét, kik közül Teley Árvéd grófné a következő kedves sorokkal válaszolt: Szives üdvözlétükért fogadják őszinte köszönetemet; dolgozunk folyton jó ügyünk előbbretelére. Teley Árvéd grófné. E közgyűléssel kapcsolatosan a választmány szerdán d. u. ülést tartott a nyári táncmulatság ügyében s határozta azt, hogy jún. 17-én fogják megtartani világpóstával, virágbazárral és tombolával egybekötve.

A moloch.

(Folyt.)

Az alkohol moloch bálvány rémitő pusztításai élénken foglalkoztatja, éberségre hívja fel a minden üdvös eszme iránt érdeklődő és tetterkész tanítói kart is. A marosi esperesi kerület róm. kath. tanítók egyesülete május 16-án Deményházaán tartott tavaszi vándorgyűlésén népünk szertelen koreszmázása és annak felette veszélyes következményei lettek szóba hozva.

Paal Lajos abstinens tanító a Budapesten volt „Moloch” írója következő dolgozatát olvasta fel élénk érdeklődés mellett:

Milyen tisztelt vándorgyűlés!

Minden körültekintő észlelő be kell lássa, hogy népünk feltűnően szereti a koresmát, melynek következménye: a szellemi eltoppanás, anyagi károsodás. Egyesek ebből nagy hasznot húznak, tudniillik az élelmes italmérők és a minden községben kisebb-nagyobb számmal feltalálható szerző gazdák, kik mint éhes halak a vízbehányt kenyérmorzsákat lesik az eladó földet. Így a nép nagyobb része rohamosan szegényedik, egy kis rész, mely rendesen önző, gyorsan vagyonosodik, nem ritka azon eset is, hogy egy száz vagy több száz holdas lessz. Általános tapasztalat az is, hogy a mily mértékben népes a koresma, oly mértékben üres még a szent napokon is a templom. Így a nép nem üdül fel sem lelkiileg, sem testileg s következtében elsatnyul, szánalmas, úgyszólván bárgyu, gondolkodásra, helyes ítékezésre, cselekvésre képtelen, kiélit alak lesz, mely egészséges nemzedék előállítására nem képes.

Tovább nem festem a koreszmázás folytán előállott felette szomorú helyzetet. Ezen minden áron segíteni kell! De ki segítsen és hogyan segítsen? Minden jóakarató értelmes ember és minden kínalkozó eszköz, eljárás mód igénybe vételével.

Ezen téren is nagy hivatása van a nagyra hivatott néptanítónak. A ki a díszes és sokat jelentő néptanító névnek meg akar felelni, nem lehet közömbös egy oly veszéllyel szemben, mely a pusztulás lejtőjére sodorja kedves népünket. Karöltve, kezét fogva kölcsönös jóakarral kell együttműködni a papsággal a veszedelem elhárítására, a menthető megmentésére.

Mi a teendő? Mindenekelőtt oda kell hatni, hogy a nép figyelmé felkeltessék, hogy ő maga lássa be azt, hogy nincs kárhózatásabb gondolkodás annál, mely életholdagságnak tartja a szertelen mulatozást, melyet sajnálatosabb az ivási szokásnál, melynél fogva valaki úgy vélekedik: nem is ünnepe, nem is vásár, nem is búcsú, nem is választás, ha magamat jól ki nem mulatom. Az emberek nagy részébe belopódzott ezen kárhózatás balvélemény oka a koreszmázásnak. Ezt kell először eloszlatni és pedig úgy, hogy józan és józanító közvéleményt kell előidézni. Ez napjainkban nagyon nehéz, de nem lehetetlen, csak akarni kell határozottan és teálni kell kitarító buzgalommal és sikerülni fog.

A néptanító kezében egészen célra vezető eszköz van, az iskola, melynek népe romlatlan és fogékony minden jó iránt. Itt kell kezdeni, innét kell kiindulni. A romlás a gyermekeknél vette kezdetét, a javításnak innét kell kezdetét vennie. Az alkohol, népiesen pálinka, által gondolkodásában eltoppanó szülő legtöbb helyen igen gyakran kisdédét pálinkával kínálja szeretetből, nehogy megkivánja; nem esik neki jól, hogy csak ő igyeke, kedves gyermeke csak nézze. A hajlékony gyermek készséggel enged a kínálásnak, felhajtja a pohárka pálinkát, először, másodsor megrázkódik tőle, de végül megszokja, várva-várja azon alkalmat, mikor ismét ihatik, mert a megmérgezett test úgyszólván megköveteli az izgató folyadékot. Így keletkeznek a sápadt arcu, nehéz gondolkodású, igen gyakran bárgyu gyermekek, kiknek tanítása lélekölő, tanítási kedvet elrabló a tanítóra nézve.

Ezt tudva, ezt tapasztalva a tanító minden kínalkozó alkalmat használjon fel arra, hogy a gyermekekkel megismertesse, beláttassa a szesz italból származó nagy veszedelmet. Fájdalom minden községben van az ivási szenvedély folytán tönkrement, elzülött család, egyén, kikre a gyermek egy kis magyarázat után csakhamar ráismer, gondolkodó, fontolgató állapotba jön.

A gyermekek által érthető nyelven magyarázza meg, hogy a pálinka minden szesz ital között legnagyobb fokú mérget, az úgynevezett alkoholt tartalmazza. A népelethől vett egy pár példa csakhamar beláttatja vele, hogy mérgező. Mert ime az embernek elveszi eszét, testi erejét. Ha egy gyermek — mitől Isten mentes — meginnék egy deci spirituszt, azonnal meghalna, tehát az, mi oly hamar kioltja az ember életét, az mérgező. Alig van község, melyben a pálinka túlságos ivása valakit meg ne ölt volna, az ilyent is fellehet említeni. Oly formán, hogy a gyermekek őszinte sajnálkozásai érzete kellessék az áldozatul esett felebarát szomorú sorsa felett, de egyúttal felkeltessék az irtózatot, a megvetést azon mérges folyadék iránt, mely elpusztította a felebarátot.

Miután ez sikerült, vegyük elő a koreszmákat, mint oly veszedelmes helyeket, hol a pusztító mérget árulják. Ez már nehéz feladat, mert arra is kell vigyazni, hogy a gyermek tud következtetni. Hamar felveti a kérdést: hát a törvény miért engedi meg? Mit szóljon erre a tanító? Itt okkal-móddal, kellő mérséklettel, körültekintéssel neki kell menjen az emberek azon helytelen gondolkodásának, mely azt tartja, hogy szesz ital nélkül nem lehet időt tölteni, nem lehet jókedvűen mulatni. Gyakorlati példákkal kell szemük elé állítani az igazságot, hogy igen is lehet időt tölteni, jókedvűen mulatni rezegítő ital nélkül is. Nemde, jó édes anyátokhoz eljönnek az asszonyok és mily jól elbeszélgetik az időt. Hát azok a jó leányok mily vígan vannak, mikor összejönnek, mily jól eltudják tölteni az időt rezegítő ital nélkül is. Nemde ti sem isszátok azt a rezegítő italt, mégis jól tudtok játszani, mulatságosan időt tölteni. Ezt tehetné a nagykorú emberek is, a legények is. De látjátok ők nem voltak eléggé kitanítva arra, hogy minden szesz italban mérge van, felnőttek úgy, hogy látták miképpen töltik az időt ivással, megszokták s úgy folytatják. Az ilyen emberek kívánják, sőt követelik, hogy legyen koresma, hova ők járhasanak inni. A törvény pedig azt tartja, hogy a felnőt emberek legyen esze, legyen belátása, vigyázzon mindenki magára s így kérelmezésre megengedte a koreszmákat, de a törvény végrehajtói, az eljárók belátták, hogy sok embernek nincs elég esze, nincs elég belátása, nem tud magára vigyázni, azért regulázza a koreszmákat, megparancsolja, hogy oda a 16

éven aluli gyermeknek bemenni nem szabad. Ebből is látszik, hogy a koresma veszedelmes hely. Mert úgy-e a templomba, iskolába, jó ember házába szabad menni, sőt kell menni a gyermekeknek is, mert nem veszedelmes, hanem oly jó hely, hol jól lehet tanulni.

A törvény azt is szigorúan megtiltja, nehogy az a koresmáros a 16 éven aluli gyermeknek italt merjen adni, hogy ő azt megigya ott, tehát látszik, hogy a törvény jól tudja, hogy a pálinka mérge, különösen a gyermekekre nézve. Törvény értelmében továbbá nem szabad 6 koronán felül hitelbe adni szesz ital, nem szabad részeg embernek italt adni és ha a koresmáros megteszi, szigorúan megbüntetik. Ilyformán regulázza a hatóság a koresmát, hogy ártalmasságát csökkentse.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

TANÜGY.

Tanítói gyűlés.

A káson-alesiki r. kath. tanítói járáskör folyó évi május 8-án tartotta rendes tavaszi gyűlését Csíkszentsimonon. Megjelent a kir. tanfelügyelő, a kerületi papság és tanítóság, a községi előjáróság pár tagja, kik mindnyájan a gyűlést megelőzőleg szent misét hallgattak.

Szent mise végeztével a gyűlés tagjai két bizottságra oszolva a helybeli tanítók Gergely József és Cseke Ferenc gyakorlati tanítását hallgatták meg. Gyakorlati tanításuk a későbbi bírálatok alapján sikerültek nyilvánítottak.

A gyakorlati tanítások befejeztével Fodor István elnök megnyitójával kötötte le a hallgatóság figyelmét. A párbeszéd és előadó tanaloknak hol és mikénti alkalmazását fejtegette, tekintettel a vallástanításra. A két előadási mód között párhuzamot vonva irányította karsárai figyelmét a tanalokok megválasztásában.

A mult gyűlés jegyzőkönyve felolvasatott és azt a gyűlés, minthogy semmi megjegyzés nem történt, hitelesítette.

Szavalt Végér Ferenc. Felolvasást tartott Demés Ignác „A vallásos nevelésről általánosságban”. Mindkét közreműködőnek a gyűlés köszönetét nyilvánította.

Elnök jelenti a kerületi főesperes átiratát, mely szerint püspök úr Öngyméltósága a kerületi papságnak a gyűléstől való elmaradása esetén az igazolásokat a főesperes hatáskörébe helyezi.

Tódor István elnök a gyűlés nevében a magas leiratot hódoló tisztelettel tudomásul veszi. Azonban nem helyesli a leiratot proponáló eljárását a ker. főesperesnek azért, mert az ügyvezető világi elnöknek az alapszabályok világos munkakört írnak elő és ezen munkakör megváltoztatása az alapszabályok vonatkozó paragrafusainak változtatását is kell, hogy maga után vonja.

Főesperes a helyzet tisztázására felhívja, hogy a lelkes mint iskolaigazgatók működnek és nem lehet, hogy az ő mulasztásait az ő fenhatóságuk alatt működő tanítók igazolják.

Füstös Sándor ezen felfogást azért nem helyesli, mert itt a tagok nem mint egyes magánemberek, hanem egy a Nagymélt. Püspök és miniszter által megerősített alapszabályok alapján működő erkölcsi testület tagjai — úgy a lelkesnek, mint a tanítók — szerepelnek. Igazán furcsán néz ki, ha a hány rendes tagja van az egyesületnek, annyifelé kezdi igazolni a mu-

lasztását. A tiszteletbeli elnökek az igazolások nem tartoznak hatáskörébe.

Ha például a tiszteletbeli elnöknel valaki igazolja mulasztását, úgy neki még is kell az illetőt az ügyvivő elnöknel igazolni. A nyereség csak az, hogy közvetlen igazolásból közvetett csinálunk. Különösen tünik föl, hogy egy egyesületet hire és tudta nélkül bevezetett tények eleibe állítsunk.

Olvastatott a vall. és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak 33805. számú és a püspöki hatóság útján érkezett leirata, mely a tanító és tanítónő továbbképző tanfolyamok helyét és feltételeit tartalmazta. Tudomásul vétetett.

Olvastatott a járáskör által a faiskolák kezelésénél szükséges közmunka megváltására kidolgozott tervezetre a főszolgabírói hivatal válasza. A válasz első bekezdése tudtul adja, hogy a közmunkát a képviselőtestületek nem hajlandók megváltani. A második részben indoklással az előjárások információja alapján néhány községben a faiskolák elég rendben vannak, a hol pedig nincs, ott a faiskola kezelők ambícióján és nemtörődőségén mulik.

Gyűlés Füstös Sándor felszólalására elhatározza, hogy a szolgabírói hivatalt megkeresi ezen ügyben, hogy a megvádolt faiskola kezelőknek teret engedjen az öntisztázásra.

Indítvány tétetett az erd. egyházmegyei r. kath. kántori nyugdíj és gyámintézet intézőbizottságának intézkedésére, mely szerint azon kántorokat, kik az egyház és iskola szolgálatára 50 évnél előbb születtek s akik az alap megteremtéséhez is anyagi áldozatokat hoztak, a jogosultságból kizárta és néhány korona jogosultság helyett a hű szolgálatért csak elismerésben részesítette. Kierzett az érdemes emberek szívének felháborodása és fájdalom, mikor fáradozásaik gyümölcsét épen akkor kapja el a sors, midőn azt élvezni szájuk felé vitték. Számos hozzászólás után a gyűlés elhatározta, hogy memorandummal él és körözés után megpróbálja legalább a legkisebb jogosultságot kieszközölni a legérdemesebbeknek.

F. S.

Tanítóegyesületeink Szövetségéből.

Szövetségünk választmánya május 31-én d. u. 4 órakor Balás Endre dr., Barts Márton, Csiky Miklós, Fejér Gerő dr., Körödy Péter dr., Szász Károly részvételével elnökünk távollétében Peter J. dr. alelnök elnöklété mellett gyűlést tartott.

1. Az alelnök jelentést tett a Szövetség ügyeiről. A jan. 27-iki választmány határozata szerint az elnökség felszólította a Szövetségbe tartozó egyesületeket, hogy nyári közgyűlésünkre jelöljenek ki előadókat. Ezen felszólításra az alsófehérmegyei, a csiki egyesületek két köre, a gyergyói, a küllői, az udvarhelymegyei egyesületek tették megbeszélés tárgyává a nyári közgyűlést. Az egyesületek kijelölése szerint a választmány közgyűlésünk tárgysorozatába a következő előadásokat vette föl. Buzás János előadását „A népiskola reáltárgyai és az azokra vonatkozó kézikönyvek kérdése” címmel; a felszólító fiókkör részéről, Kerezy Lajos előadását „A keresztény szocializmus”-ról, az udvarhelymegyei sövidéki kör részéről, melyben társelőadó Földes Zoltán a küllői egyesület részéről. Szabó István csikszentgyörgyi tanító már régebben megbízást nyert az alkoholizmusról tartandó felolvasásra. Továbbá a választmány fel fogja kérni Kovács András csiksomlyai tanítóképzőint. hittanárt, hogy a hittan tanítását az új tanterv szempontjából ismertesse.

2. A szövetség kérése a képviselőházhoz a kath. tanítók fizetésének kiegészítéséről mostszébb életre szólította. Úgy látszik vele együtt

már időszertüvé válván, a szükséges lépések megtételével a választmány az alelnököt és Macskássy Józsefet bizza meg.

3) A pénztáros jelentése alapján kitünt, hogy tagsági díjakat 1905-re a kézdiorbi, a gyergyói és alsófehérmegyei egyesületek szolgáltatják be. Alapító tagsági díjuktól részletet fizettek Fejér Gerő dr. és Eröss József. A választmány köszönettel vette tudomásul a nevezett egyesületek pontosságát, a többiekre nézve határozta, hogy kéressenek föl a hátrálék befizetésére. A számadásnak az alapszabályok 23. §-a szerinti megvizsgálására Csiky Miklóst és Macskássy Józsefet bizza meg, kiknek feladata lesz a közgyűlés elé terjesztendő jelentés megtétele.

4. A választmány megbeszélés tárgyává tévén a jelen évi közgyűlést, a következő határozatokat hozta: a) A közgyűlés helyül még ezen évben Csiksomlyót jelöli ki, de szükségesnek tartja, hogy jövőre nézve közgyűléseinket mindig más-más helyen tartsuk. Erre nézve a közgyűlés döntését kell kérni. b) Idei gyűlésünket ismét a tanítói szentgyakorlatokkal kapcsoljuk össze, mely eddig is a legelőszérőbbnek bizonyult. Ezért az elnökség megbízást nyert, hogy püspök urunk kegyes pártfogását ezen gyűlésünkre kérje ki. c) A távolabb lakó tagok utazásának megkönnyítése végett a Szövetség kedvezményes jegyekért a Máv. budapesti igazgatóságához fordul.

CSARNOK.

A szentferencrendiek Hátszegen.

(Folytatás.)

Mindezek P. Slama Názár (1798—1801.) rendtartományi főnöksége alatt történtek.

P. Gál Áron (1801—1810.) provinciaális pedig a birtokot árendára adta ki Pap Jánosnak. Azonban az érintett Moré János ezt is ellenezte s egy évig saját gondjai alá vette a házat és telket. A háznak ilyen — jobb sorsra méltóbb — helyzete nagyon szíven fektűt P. Ponori Anaklét provinciaálisnak. Nagyon zokon esett neki, hogy ép a szülőföldjén levő rendház van ily szárnalomban helyzetben (bölcsőjét a közeli Ponoron ringatták), mely pedig azelőtt a keresztény lelkek üdvén elavulhatlan érdemeket szerző egyéneknek szolgált lakhelyül. Elhatározta, hogy a végleges elhagyatottságtól megmenti. Terve sikerült is neki, mert 1810. augusztus 12-én az erdélyi franciskánusok rendtartománya élére állt. Már ezen a káptalanon a rendtartományi tanácsosoknak proponálta szándékát is P. Nagy Antal esztelneki Guardiának (kifáradhatatlan munkásságával később új rendházat és iskolát alapított). Hátszegen való áthelyezését sürgette. „Ante omnia considerans despectum et miserias hospitii hujus, lapidem adhuc in capitulo qua novus provincialis movere inceperit (et me indignum, qui haec omnia in scriptis relin quo) condemnavit ad hunc miserium locum. Sed nihil potuit efficere, coram V. consultario, quia in illo Capitulo tertia vice eram electus pro guardiano esztelnekiensi ad septimum annum, ubi etiam debui redire; hoc autem videns P. Provincialis, quod in hac re non exauditur a V. consultorio . . .” odahatott, hogy egy más páter lett kinevezve Hátszegen, P. Fülöp Rajmund személyében. Az áthelyezett nagyon szívesen látta az említett Moré János, azonban midőn új ház építéséről volt szó, felsegélyezésére nem igen volt hajlandó. „Alioquin hic mos est ut multum appromittant et ferme nihil dent.” Egy évig eldeglét itt nagy nehezen P. Rajmundus egy laikus testvérrel, míg a halál

a régi ház és kápolna romjai is elenyésztek, hogy helyet adjanak egy erősebb és új rendháznak és iskolának. Alljanak itt még krónikásunknak a régi épületre vonatkozó sorai:

„Eece amantissime lector, quomodo fuit ortus et progressus Residentiae istius ab anno 1765. usque ad annum 1812. diem vero 28 martii; ego ex parte mea satis conatus sum annotare ex quatinis et proejectis ferme foliis ad mandatum A. R. P. M. Provincialis Anacloti Poneri sicut in initio videri licet scribere, sed sicut nec locus apparatus antiqui Hospitii et tempelli lignei, ita et calamo meo debeo de supra allatis, quietem dare, et hunc §-um accludere . . .”

Ide iktatjuk még a régi hospitium személyzetét 1781-től 1784-ig:

1781. Praesidens: Mihályfi Miklós; misszionáriusok: P. Tompos Szaniszló, Fazekas Jakab, Wolfried Anaklét; 1781. Praesidens: Mihályfi Miklós; misszionáriusok: Baricz Jeremiás és Wolfried Anaklét; 1783. Praesidens: Szabó Ágoston; misszionáriusok: Mihályfi Miklós, Pöck Ráfiel és Baricz Jeremiás; 1784-ben a személyzet nem változott.

5. Az újház 1813-tól a jelenideig.

P. Nagy Antal a jelenlegi hospitium megalapítója 1812. márc. 24-én lett Hátszegen helyvezve. A régi ház megmaradt romjaiból négy ló számára istállót csináltatott. Ugyanez évben épült fel munkássága folytán ugyancsak a régi romokból egy házikó tulajdonkép béresek számára, azonban ez volt a szerzetesek lakhelye is egy ideig, konyhája, ebédlője és vendégszobája is: „Ubi ergo ipsemet — írja P. Nagy Antal — debui habitare cum famulo, et cum fratre laico, quae erat et culina et refectarium, quandoque etiam receptaculum hospitum, satis miseria! haec omnia Deus novit, quid debui pati quousque potui elevare et inhabitare.”

1813-ban tette le a jelenlegi ház alapját, mely 320 frtjába került. P. Ponori Anaklét provinciaális ügyszólván jobb keze volt P. Antalnak a házépítésben. szép ígéretet tett a jövőre is, azonban, mikor annak beváltására legnagyobb szükség lett volna, épen akkor ragadta el a halál s P. Antalnak csak az ígéret maradt. E nagy veszteség között vigaszul szolgált az elhunyt provinciaális nővérének adakozása: 50 frtot fizetett a ház építéséhez szükséges mészerért. Ehez járult P. Szász Kriszós Provinciaális pártfogása is, ki a munkások számára 100 frtot adományozott; 70 frtot pedig P. Antal koldulgatott össze. Ily körülmények közt leit a mai rendház alapja letéve 1813-ban. Megjegyezhetjük, hogy ugyanezen évben bizta meg Mártonffy József erdélyi püspök a hátszegi franciskánusokat egy új iskola építésével, melyről később bővebben szólnunk.

1817-ben. Az említett P. Nagy Antal a ház déli részén egy kápolnát is épített Naláci Borbála, Noposa Elek nejének pártfogása alatt. „Die 3. Octobris benedixi et imposui lapidem angularem, 4 vero ejusdem in festo S. P. N. Francisci inceperunt murarii laborare in fundamendo; hoc opus inceptum est ex larga elemosyna Illustrissimae Dnae Barbarae Naláci sed non dum finis. Anno 1817. Ill. Dna Barbara Naláci . . . suos murarios et operarios vertit ad aedificandum sacristiam (templum), quae dedit etiam calcem.” A hívek alamizsnájából pedig egy kazsulat is szerzett. 1817. okt. 20-án kérelmet küldött Rudnai Sándor püspökhöz a templomcska megáldása érdekében, mely kérelemre ezen válasz érkezett:

Főtisztelendő házfőnök Atya!

Az okt. 20-án keltezett levelet ma megkaptam, melyre válaszul atyaságodnak megengedem,

hogy úgy hajlott kora, mint betegsége miatt a gyermekek számára, kik azon szerzetes házban részesülnek oktatásban, úgy hétköznap, mint vasárnapokon is egy szent misét szolgáltatasson . . . egyébiránt Atyaságod imáiba ajánlom magam Krisztusban szeretett Atyád:

Kolozsvár, 1817. dec. 16. Sándor, püspök.
(Folyt. köv.)

A szerkesztő üzenete.

O. J. Pályázati hirdetés egyszeri közlésének díja 2 korona, tehát kétszeri közlésért 4 K. jár.

P á l y á z a t.

Elhalálozás miatt megüresedett *vágási* r. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 1. Tandíjból átlag 30 K., 2. Stólaból 60 K., 3. Ájtatosalap kamataiból 6 K., 4. Kézpénzre váltott kepeből 360 K., 5. Fakepe (60 szekér tűzifa) 60 K., 6. 4 hold 1234 □-öl

canonica portió évi jövedelme 120 K., 7. Szabad legeltetési jog értéke 10 K., 8. Államsegély 154 K. összesen 800 Kor. Kántortanítói kettős minőségben természetbeni esinos lakás gazdasági épületekkel.

Kötelessége: 1. A hitközségben előforduló összes kántori toendők végzése. 2. VI. osztályú részben osztott, vegyes népiskola I. és II. osztályos (esetleg III.-VI.) növendékeinek tanítása és a faiskola kezelése.

Pályázati határidő folyó évi jul. hó 1., mely napon a választás is megtörténik. Személyes megjelenés és próba kívántatik. Egyben megjegyeztetik, hogy az elhalt kántortanító özvegyének felévi ellátására esedékes 200 korona főnti jövedelemből fizetendő. Felszerelt kérések alattírt lelkészhez (Vágás, pósta Bögöz, Udvarhelym.) küldendők, ki a fizetésre vonatkozólag, az esetleges megkeresésekre további felvilágosítással is szolgál.

Vágás, 1906. jún. hó 1.

Orbán János,
lelkész.

Értesítés.

Püspök úr Öngyméltósága 1400—906. számú magas körlevelében az

egyházi számadások

készítésénél új pénztári napló és új rovatos kimutatás használatát rendelvén el, ezen új nyomtatványok csakis a

Püspöki Lyceumi könyvnyomdában, Gyulafehérvárt (Schäser Ferencz) kaphatók.

Ára: iva 3 fillér.

Főpásztori körlevelek és másnemű könyvek

avagy diszművek bekötését olcsó árban elvállalja, jól és gyorsan eszközzi

PAPP GYÖRGY könyvkötészete

G y u l a f e h é r v á r t.

A bekötésre szánt körlevelek jól csomagolva a legtávolabbi helyről is be-
küldhetők, a pontos összeállításért a vállalat felelősséget vállal.

Iskolai statisztikai adatok kiállítására és Hitoktatási kimutatásra

szolgáló rovatos ívek nagy készletben kaphatók

PAPP GYÖRGY egyházi hivatalos nyomtatványok raktárában Gyulafehérvárt.

•••••

Liber Intentionum.

Egy kötet ára 1 kor. 60 fillér.